

Schip der zielen

Kate Mosse bij Boekerij:

Het verloren labyrint

De vergeten tombe

De wintergeest

Citadel

De bruidskist en andere verhalen

De nacht van de vogels

Tijden van vuur

Stad van tranen

Schip der zielen

Kate Mosse

Schip der zielen

*1621. Louise Reydon-Joubert zal al haar moed
en wilskracht nodig hebben om op zee te overleven.*

Vertaald door Irene Paridaans

ISBN 978-90-225-8377-7

ISBN 978-94-023-2132-6 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Ghost Ship*

Vertaling: Irene Paridaans

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Zetwerk: ZetSpiegel, Best

© 2023 Mosse Futures Ltd

© 2023 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn geliefde Greg, Martha en Felix, zoals altijd
En voor die fantastische Finn en Ollie

*Er waren er, die met schepen de zee bevoeren,
die handel dreven op de grote wateren.
Zij zagen de werken des Heren
en zijn wonderen in de diepte.
Hij sprak en deed een stormwind opsteken,
die haar golven omhoog hief.*

Psalm 107: 23-25
NBG-vertaling

INHOUD

PROLOOG

Las Palmas de Gran Canaria

Oktober 1621

17

DEEL EEN

Parijs, La Rochelle en Carcassonne

Mei-juli 1610

21

DEEL TWEE

La Rochelle

Oktober 1620

107

DEEL DRIE

Amsterdam

November 1620-maart 1621

163

DEEL VIER

De Atlantische Oceaan en Las Islas Afortunadas

April-mei 1621

233

DEEL VIJF
Op open zee
Mei-augustus 1621
333

DEEL ZES
Las Palmas de Gran Canaria
Oktober 1621
381

EPILOOG
Kaapstad
Kaap de Goede Hoop
Augustus 1688
421

Notitie van de auteur

Schip der zielen is het derde deel van een serie romans die is geïnspireerd op de diaspora van de hugenoten, die zich vanaf de zestiende eeuw vanuit Frankrijk, via Amsterdam en de Canarische Eilanden, tot in de negentiende eeuw uitstreckte tot Kaap de Goede Hoop.

Tijdens de opeenvolgende religieuze burgeroorlogen tussen katholieken en hugenoten die op 1 maart 1562 in Frankrijk begonnen en waaraan op 13 april 1598 door de voormalig protestantse koning Hendrik IV, ook wel Hendrik van Navarra genoemd, middels het ondertekenen van het Edict van Nantes een einde kwam, werden miljoenen mensen verbannen of gedood. Hendrik verrichtte grootse daden tijdens zijn regeerperiode, en zijn gewelddadige dood op 14 mei 1610 was een drama voor Frankrijk en de hugenoten. Hendriks oudste wettige zoon, de acht jaar oude Lodewijk XIII, besteedde de troon en onmiddellijk werden de rechten van de hugenoten weer teruggedraaid. La Rochelle, destijds de op twee na grootste stad van Frankrijk, werd het symbool van het verzet tegen het katholieke koningshuis.

Toen Lodewijk XIII in mei 1643 stierf, zette zijn zoon Lodewijk XIV de vervolgingen voort. Op 22 oktober 1685 herriep hij in Fontainebleau het Edict van Nantes, waarmee hij de laatst overgebleven hugenoten uit Frankrijk verjoeg. In 1671 kwamen de eerste gevluchte hugenoten aan bij Kaap de Goede Hoop in Zuid-Afrika. De plaatselijke gouverneur, Simon van der Stel, wees hun land toe in het dal van Drakenstein (het huidige Paarl), en in Olifantshoek. Hij noemde het *Le coin Français*, later bekend onder de Nederlandse naam Franschoek.

Er is veel uitstekende geschiedschrijving over de hugenoten en de in-

vloed van deze kleine gemeenschap is uitzonderlijk groot, de diaspora heeft deze bekwame immigranten over de hele wereld verspreid. De betekenis van het Franse woord *réfugié*, dat werd gebruikt om hugenoten aan te duiden, werd later verbreed tot ‘vluchteling’. Elk land dat deze vluchtelingen opnam, inclusief de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, Groot-Brittannië en Zuid-Afrika, werd verrijkt door hun aanwezigheid.

De Verenigde Oost-Indische Compagnie (voc) werd in maart 1602 opgericht door de Staten-Generaal der Nederlanden, zeven jaar voordat de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden in 1609 formeel door Spanje werd erkend – zij het voor een korte periode – en het monopolie verkreeg op handelsverdragen met het Verre Oosten. Ik heb mezelf de vrijheid gepermitteerd de Van Raay-vloot een onafhankelijke status te geven binnen de voc. Ook heb ik mezelf omwille van het verhaal veel vrijheid toegestaan betreffende de commandostructuren en de piratenactiviteiten van de Oude Maen; er zijn hoogstwaarschijnlijk eerder drie luitenants onder de kapitein op de schepen aanwezig geweest dan twee. Het is niet waarschijnlijk dat een ‘spookschip’ zoals ik dat in dit boek beschrijf heeft kunnen bestaan – en zeker niet onder commando van een vrouw – maar zoals in de meeste piratenboeken zijn romantiek en branie de motoren van het verhaal. De Oude Maen is gebaseerd op twee Nederlandse schepen uit die periode: de Halve Maen van Henry Hudson en de Witte Swaen van Willem Barentsz. Het spiegelretourschip Berg China, in de Nederlandse annalen kortweg de China genoemd, kwam in 1688 vanuit Rotterdam aan in de Tafelbaai.

Het liefdesverhaal dat het hart van deze roman vormt is deels gebaseerd op twee historische achttiende-eeuwse vrouwelijke piraten, de legendarische Anne Bonny en Mary Read; maar eveneens op de veertiende-eeuwse vrouwelijke commandant Jeanne de Clisson, ‘de Bretoense tiggerin’, en de zestiende-eeuwse Marokkaanse piratenkoningin Sayyida al Hurra. Deze uitzonderlijke krijgsvrouwen, en andere, verschenen eerder in mijn boek *Warrior Queens & Quiet Revolutionaries: How Women (Also) Built the World*.

Alle personages in *Schip der zielen* zijn, tenzij anders aangegeven, fictief, maar geïnspireerd op mensen die geleefd zouden kunnen hebben:

gewone vrouwen en mannen die worstelen met het leven en de liefde,
en die proberen te overleven tegen een achtergrond van een religieuze
oorlog en ontheemding.

Net als in onze tijd.

Kate Mosse
Chichester
november 2022

Belangrijkste personages

In Parijs & Carcassonne

Louise Reydon-Joubert

Marguerite (Minou) Reydon-Joubert, haar grootmoeder

Piet Reydon, haar grootvader

Jean-Jacques Reydon-Joubert, haar oom

In La Rochelle

Gilles Barenton

Achilles Barenton, Gilles' oom

Marie Roux, Gilles' moeder

Hans Janssen, voormalig kapitein van de Oude Maen

In Amsterdam

Alis Joubert, Louises oudtante

Cornelia van Raay, eigenaar van de scheepvaartmaatschappij en Alis' levensgezel

Bernarda Gerritsen, Louises tante

Frans Gerritsen, de man van Bernarda

Op de Atlantische Oceaan

Hendrik Joost, kapitein van de Oude Maen

Jan Roord, eerste luitenant

Joris Bleeker, tweede luitenant

Dirk Jansz, bootsman

Pieter, een scheepsjongen

Albert, een kok
Lange, een Nederlandse zeeman
Jorgen, een Nederlandse zeeman
De gebroeders De Groot, Nederlandse zeelui
Marco Rossi, een Italiaanse kleermaker
Tom Smith, een Engelse luitenant
Ali Al-Bayt, een Moorse marinier
Pierre Rémy, een Franse kanonnier
Sánchez, een Canarische zeeman

In Las Palmas de Gran Canaria

Willem de Klerk, kapitein van de Noordster
Phillipe Vidal, heer van Evreux
Andries Joost, vader van kapitein Hendrik Joost
Felipe Arauz, hoofdaanklager van Gran Canaria

In Kaapstad

Florence Amiel, geboren Reydon-Joubert, Louises nicht
Suzanne Joubert, Florences kleindochter

Historische figuren

Hendrik IV, koning van Frankrijk & Navarra (1553-1610)
François Ravaillac (1578-1610), moordenaar

PROLOOG

Las Palmas de Gran Canaria
Vrijdag 8 oktober 1621

Vandaag zal ik hangen. Voordat de zon opkomt zal ik naar de plaats van executie worden gebracht en daar zal ik aan mijn nek worden opgehangen tot ik dood ben.

Mijn mooie blanke nek.

Vrienden, ik ben onschuldig aan de aanklacht die tegen mij is ingediend. De andere misdaden zal ik niet ontkennen. Mijn acties waren weloverwogen en rechtvaardig. Ik voel nog altijd het bloed tussen mijn vingers door sijpelen, ik ruik nog altijd de angst. En later, de haat benedendeks en de stank van mannen die maandenlang op zee hebben gezeten. Hun ongeloof ook, dat een vrouw zo wreed kon zijn. Dus ja, ik bekken dat ik heb gedood, maar alleen uit zelfverdediging of omwille van hen die me lief zijn. Nooit om er zelf beter van te worden. Nooit zonder goede reden.

Dat waren de woorden die ik voor de rechtbank heb uitgesproken, maar het Spaanse hof wilde niet luisteren. De rechters, allemaal even hypocriet, zaten verlekkerd te hengelen naar details. Ze konden zich niet voorstellen dat een vrouw in staat was tot dergelijke duivelse daden, en toch werd ik schuldig verklaard.

Buiten wordt het licht, waardoor het schavot buiten en mijn cel weer zichtbaar worden: het ruwhouten bed dat vastgeklonken zit in de vloer, een deken vol vlooiën, mijn bord en mijn beker, de nachtpot. Ik heb mijn initialen in de stenen gekerfd zodat toekomstige gevangenen zul-

len weten dat hier, in het jaar onzes Heren 1621, bijna zes weken lang een vrouw gevangen heeft gezeten: LRJ, kapitein en gezagvoerder, onschuldig aan de misdaad waarvoor ze werd veroordeeld.

De klokken van de Santa Ana luiden de nieuwe dag in. In de haven repareren de vissers hun netten, hun vrouwen maken de vangst van vanochtend schoon en hun kinderen houden een vuurtje brandend met gedroogd zeewier. In de haven ruist de wind in de opgetrokken zeilen en laat de tuigage kraken van de enorme schepen die worden klaargemaakt voor de reis naar Kaap de Goede Hoop, het punt waar de twee oceanen elkaar ontmoeten.

Wat mis ik het geschommel en gedein van het schip onder mijn voeten, het gebonk en de hellende dekken. De eenzaamheid van de nachtwacht en de zwarte hemel bezaaid met zilveren sterren. Het eindeloze, verraderlijke, prachtig van kleur verschietende water.

Die vrijheid, die onbelemmerdheid.

In de Casas Consistoriales, het stadhuis, prepareren de klerken hun papier en inkt. De priester scherpt zijn gebeden nog eens aan, klaar om mijn biecht te horen, mijn berouw en mijn verlangen naar absolutie. Ik gun hem zijn lol niet.

Vrienden, het was mijn grootmoeder die me het belang leerde van het vertellen van je eigen levensverhaal, en daarbij niet te vertrouwen op andermans woorden, op leugens die je in de val lokken. Dus wil ik jullie in mijn laatste ogenblikken nog één vraag voorleggen, een vraag die ik zelf nog altijd niet kan beantwoorden.

Wordt een moordenaar als moordenaar geboren, of wordt ze zo gemaakt?

De Bijbel leert ons dat God Kain vervloekt en hem veroordeelt tot het leven van een rusteloze zwerver. Draag ik diezelfde vloek? Bestaat er zoiets als slecht bloed?

Sommige mensen zijn geboren voor het kwaad. Dat zei de aanklager toen hij zijn straf eiste. En hoe kon ik, dochter van een moordenaar, kleindochter van een moordenaar, dat weerspreken? Was het zaad al gezaaid in mijn kindertijd, tussen de houten masten van de fluitschepen en de platbodems van Amsterdam? In dat pension in de Kalverstraat waar ik werd wat ik geworden ben? In La Rochelle, waar ik, met de Oude Maen de haven binnenzeilde? Op het moment waarop ik me realiseerde dat ik verliefd was, en dus alles te verliezen had?

Zelfs in dit laatste uur van mijn leven geloof ik dat mijn geliefde me zal redden. Na alles wat we hebben gezien en alles wat we voor elkaar zijn geweest, heb ik daar vertrouwen in.

De lucht is nu pastelblauw. Ik denk dat ik mezelf onder controle heb, maar mijn hand trilt nu ik deze laatste woorden opschrijf. Ik heb de bewaker goed betaald om deze brieven de gevangenis uit te smokkelen, en ik bid dat hij zich aan zijn woord houdt.

Het is stil in de kerker. Men heeft mij verteld dat dat altijd het geval is op de dag van een executie. Hoor je die stilte? Geen geklop op de tralies, geen geroep en gesmeek om genade, tabak of water, geen ingebeelde ziektes die opkomen in de uren der duisternis. Zelfs de ratten zwijgen. Het enige geluid is dat van de sleutelbos en de laarzen van de cipier, geflankeerd door vier soldaten, want ze denken dat ik wild ben.

Buiten de muren van de gevangenis is alles anders. Ik hoor het toenevende rumoer en geraas van het volk dat zich bij de poorten heeft verzameld, gewapend met hun borduurwerk en hun kantklosserij, hun flacons vol Spaanse wijn en hun parasols om zich te beschermen tegen de opkomende zon. Tot nu toe is dit de heetste herfst ooit.

Het is bijna tijd.

Ik heb de kap geweigerd. Ik wil de burgerij en de gewone mensen zien, al die mensen die op deze saaie oktoberochtend hierheen zijn gekomen om getuige te zijn van de executie van deze helleveeg, de beruchte vrouwelijke kapitein der zee. Vergist u zich niet, ik zal ze een spektakel bezorgen. Ze zullen hun vermaak krijgen, ook al hebben ze me in vrouwenkleren gestoken en kan ik amper ademen. Ik heb gevraagd of ik mijn eigen kleren mocht dragen, maar ze hebben me in rokken en een korset gewurmd. Ik ben op aarde gekomen als vrouw, en ik zal deze aarde ook weer als vrouw verlaten.

Ik heb de bewakers horen zeggen dat de menigte voor een executie nog nooit zo groot is geweest, en ik moet zeggen dat me dat goeddoet. Men heeft al eerder zeerovers zien bungelen, op dit snijpunt van de Atlantische Oceaan en de Barbarijse kust, waar piraterij aan de orde van de dag is, maar het is terecht dat ik een bezienswaardigheid ben. Ik ben inderdaad berucht, gevreesd, te land en ter zee. Ik ben de vrouw van wie men niet vermoedde dat ze kon bestaan.

Ik ben de gezagvoerder van het Schip der Zielen.

DEEL EEN

Elf jaar eerder

Parijs, La Rochelle en
Carcassonne

Mei-juli 1610

1

Parijs

Woensdag 12 mei 1610

In de tuinen van het Palais des Tuileries fladderde een vlindertje in de zwoele lentelucht. Opstijgend, zwenkend en dalend vloog het over de geschoren grasvelden en de bedden met rode en gele tulpen, langs de iepen en de steeneiken, waarna het tot rust kwam op een lavendelstruik.

In het roze ochtendgloren wemelde het in de buxushagen die langs de wandelpaden stonden al van de spreeuwen. Een merel mopperde wat op haar partner. De eerste gierzwaluwen kwamen terug van hun overwintering aan de Barbarijse kust; een golf van zijdezachte vleugels scheerde over het rimpelloze oppervlak van het indrukwekkende meer. Zijdedormen, de recentste verschijningen in deze groene oase aan de westkant van de stad, sponnen in de witte moerbeistruiken in stilte hun verhaal.

Achter de hoge stenen muren, voorbij de rust van deze tuinen, gonsde Parijs. De klokkentorens markeerden de overgang van nacht naar dag. Straatventers sleepten hun karren naar Les Halles, de houten wienlen ratelend over de kasseien. Handelaren in stoffen en levensmiddelen, tin en handschoenen bereidden zich voor op een nieuwe werkdag. In pensions en op zolders mopperden en vloekten de hoeren en de zakkenrollers, wachtend op de nacht. Keukenmeiden hielden hun kannen op voor verse melk en broodmagere jongetjes werden naar de Quai de Bourbon gestuurd om verse vis te kopen. Van noord tot zuid bruiste de middeleeuwse hoofdstad van het leven.

De volgende dag zou de kroning plaatsvinden. Overal wapperden blauwe, rode en goudkleurige wimpels en alle bloembakken waren gevuld met geraniums. Royalisten knoopten een vlag aan hun balkon, en pochten over het feit dat ze waren uitgenodigd voor de plechtigheid in de Kathedraal van Saint-Denis de volgende dag. Na tien jaar getrouwd te zijn met de koning van Frankrijk werd Maria de' Medici eindelijk tot koningin gekroond in de aanwezigheid van haar echtgenoot en de acht jaar oude troonopvolger. Ofschoon de Italiaanse koningin niet populair was, vernoemden herbergiers drankjes naar haar, zoals de 'Marie Punch', de 'Medici Malmsey' en de '*grosse banquière*'. Langs de Rue Saint Honoré waren de etalages van de bakkerijen gevuld met koekjes en brioches, *pâte feuilletée* gevuld met room, en gevlochten brood in de vorm van een kroon.

Maar in het tijdelijke verblijf van haar familie aan het Place Dauphine, aan de westkant van het Île de la Cité, lag iemand te slapen die niet was uitgenodigd. Louise Reydon-Joubert droomde van Amsterdam: de vierentwintigste dag van de maand april van het jaar 1596. Ze droomde van diepe zeeën, weidse blauwe luchten die avontuur beloofden, en van glorieuze oceaanschepen.

Elke nacht diezelfde droom.

Ze is tien, groot voor haar leeftijd, en ze mag voor het eerst mee het IJ op, om de schepen te inspecteren die daar in de haven liggen. Opedoofd in haar witte schortje en muts, haar blauwe jurk en haar klompen.

Louise draaide zich om, ze sliep onrustig. Haar lange bruine haar krulde als een strop om haar hals. De droom was verontrustend. De herinnering aan haar onschuld, haar trots, was pijnlijk.

Aan de hand van haar grootvader wandelt ze langs de grachten van Amsterdam, in de wetenschap dat haar geliefde moeder de volgende dag weer thuis zal zijn.

Een dag op de kalender met een rode kring erom.

Louise wordt op het Damrak als een zak meel van de kade het binnenvaartschip in getild, ze voelt de riemen door het water trekken en het spatten van het grachtwater als ze langs de werven van de Warmoesstraat varen. Onder de bruggen door, langs de Oude Kerk, en dan weer uit de boot. Ze loopt over een houten vlonder waarvan de steunbalken onder haar voeten kraken en piepen. Dan klautert ze in een grote roeiboort, die